

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG4730013

ชื่อโครงการ : “การเพิ่มศักยภาพและการวางยุทธศาสตร์ประเทศไทยในการดำเนินโครงการ CDM”

ชื่อนักวิจัย :

หัวหน้าโครงการ

ท่านผู้หญิง ดร.สุธาวัลย์ เสถียรไทย

คณะที่ปรึกษา

รศ.ดร.สิดานนท์ เกษฎาพิพัฒน์

รศ.ดร.วุฒิ หวังวัชรกุล

รศ.ดร.จักรกฤษณ์ ควรวจน์

ผศ.ดร.จ่านง สรพิพัฒน์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

บัณฑิตวิทยาลัยร่วมด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

รายนามนักวิจัย

นักวิจัยหลัก

ท่านผู้หญิง ดร.สุธาวัลย์ เสถียรไทย

รศ.สุธรรม อยู่ในธรรม

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ

สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นักวิจัยรอง

ดร.ปารีณา ศรีวนิชย์

ดร.จ๊กก์ แสงชัย

ดร.บัณฑิตา พิชญากร

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักนโยบายและแผน กระทรวงการต่างประเทศ

กรมองค์การระหว่างประเทศ

กระทรวงการต่างประเทศ

นักวิจัยผู้ช่วย

นางสาวอุษา บุญญเสถียรรัตน์

สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

Email address : gsei_thai@yahoo.com

ระยะเวลาโครงการ : พฤศจิกายน 2546 – มิถุนายน 2547 (ขยายระยะเวลาถึงกุมภาพันธ์ 2548)

รายงานการวิจัย เรื่อง “การเพิ่มศักยภาพและการวางยุทธศาสตร์ประเทศไทยในการดำเนินโครงการ CDM” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสนอยุทธศาสตร์ในการดำเนินโครงการ CDM ของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านกฎหมายและกรอบกติกาต่างๆ เพื่อที่จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการเจรจาต่อรองในเรื่องต่างๆ และเป็นฐานการตัดสินใจเลือกโครงการที่จะก่อประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศโดยรวม โดยการศึกษาได้ใช้วิธีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับ CDM ทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนจนทบทวนและวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมการของประเทศอุตสาหกรรมต่างๆ

ผลการศึกษาพบว่าแม้การดำเนินโครงการ CDM จะก่อให้เกิดผลดีในแง่ที่ว่าประเทศไทยมีศักยภาพในด้านต่างๆ ที่เป็นโอกาสในการดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ เป็นผลให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการได้มาซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเงื่อนไขของพิธีสารเกียวโตที่กำหนดไว้ แต่ประเด็นสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงกรณีที่เราอาจต้องมีพันธกรณีในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอนาคต และการเสียโอกาสในด้านอื่นๆ หากเร่งรีบดำเนินโครงการ CDM ณ ขณะนี้โดยขาดการพิจารณาอย่างรอบคอบ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีแนวทางพื้นฐานที่จะนำไปสู่การคัดเลือกโครงการ CDM ที่จะให้มีการดำเนินการที่เหมาะสมและมีกรอบกติกาที่กำหนดอย่างชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิในใบรับรองหรือ CERs ระหว่างสิทธิของภาครัฐกับสิทธิของเจ้าของโครงการ CDM นอกจากนี้ กรอบกติกาดังกล่าวจะต้องสามารถทำให้กระบวนการในการดำเนินโครงการ CDM เป็นกระบวนการที่เป็นมาตรฐาน มีความโปร่งใส มีกลไกในเชิงสถาบันที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

ข้อเสนอของการวิจัย ประกอบด้วยดังนี้

(1) รูปแบบทางเลือกขององค์กร CDM แห่งชาติ ควรมีดังนี้ คือ ต้องเป็นหน่วยงานที่สามารถใช้อำนาจรัฐได้ ควรเป็นหน่วยงานภาครัฐซึ่งอาจมีสถานะเป็นนิติบุคคลหรือไม่ก็ได้ องค์กรดังกล่าวจะต้องสามารถกระทำการแทนประเทศไทยได้ภายใต้พิธีสารเกียวโต มีความรับผิดชอบ มีกระบวนการและวิธีการในการปฏิบัติการที่ชัดเจนและโปร่งใส มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่จะออก CERs ได้ และมีความเป็นเอกเทศ หรือมีความเป็นอิสระ โดยทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรให้รัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นผู้มีอำนาจเต็มในการออกใบรับรอง เนื่องจากมีผลผูกพันและกระทำการแทนประเทศไทยและยังมีอำนาจในการบังคับตามดุลพินิจด้วย กล่าวคือสามารถใช้อำนาจในเชิงบริหารกำกับให้หน่วยงาน ได้สังกัดและต้องมีความรับผิดชอบทั้งในเชิงกฎหมายและการเมือง ทั้งนี้เสนอว่ากระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกระทำการในฐานะที่เป็นองค์กร CDM แห่งชาติ

(2) กระบวนการในการประเมินและรับรองโครงการ CDM ควรมีการดำเนินการโดยการอนุมัติโครงการ CDM ก่อน แล้วกำกับดูแลไปจนตลอดโครงการมีการพิจารณาโดยใช้หลักการ ที่ประกอบด้วย การพัฒนาที่ยั่งยืน การดำเนินการเพิ่มเติมจากการดำเนินการตามปกติผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้ ประโยชน์ในระยะยาว การเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและ

ผลประโยชน์ที่ประเทศจะได้รับ ทั้งนี้รูปแบบทางเลือกกระบวนการในประเมินและรับรองโครงการที่เหมาะสมคือ การพิจารณาโครงการก่อนและควบคุมการดำเนินการตามโครงการเพื่อให้องค์กร CDM แห่งชาติซึ่งทำหน้าที่เสมือนที่ปรึกษา ได้ทำการกระจายอำนาจและจัดทำกระบวนการที่สอดคล้องกฎหมายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(3) แนวทางการพิจารณาโครงการ CDM ควรคำนึงถึงผลประโยชน์และศักยภาพของประเทศไทยเป็นหลัก โดยสามารถจำแนกโครงการ CDM ได้เป็นสองประเภท ได้แก่ ประเภทแรกเป็นโครงการที่ประเทศไทยสามารถดำเนินการได้เองและใช้เทคโนโลยีไม่ซับซ้อน ประเภทสอง คือโครงการที่ใช้เทคโนโลยีและเงินลงทุนสูง โดยในการวิจัยนี้เสนอว่า โครงการที่ควรได้รับการจัดลำดับสูงในการทำ CDM คือ โครงการเพิ่มหรือปรับปรุงประสิทธิภาพพลังงานในภาคอุตสาหกรรม ภาคการขนส่ง และภาคการผลิตไฟฟ้า โครงการด้านการสับเปลี่ยนเชื้อเพลิงในภาคอุตสาหกรรม โครงการด้านพลังงานหมุนเวียนในภาคอุตสาหกรรมและภาคการผลิตไฟฟ้า โครงการด้านการกักเก็บก๊าซชีวมวลในภาคการจัดการของเสีย และโครงการด้านการผลิตพลังงานจากการเผาขยะในการจัดการของเสีย ส่วนโครงการที่ควรได้รับการจัดลำดับความสำคัญต่ำ คือโครงการประเภทแหล่งรองรับคาร์บอน

(4) เกณฑ์การพิจารณาโครงการ ควรประกอบด้วย

4.1 การดำเนินการเพิ่มเติมจากผลการดำเนินการปกติ (Additionalities) ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

4.1.1 Environmental additionality โครงการ CDM ต้องสามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ในระยะยาว และต้องสามารถวัดปริมาณได้ โดยทั้งนี้ต้องพิจารณาบนฐานของ baseline เป็นหลัก

4.1.2 Financial additionality เงินทุนสนับสนุนการดำเนินโครงการ CDM จะต้องไม่ใช่เงินที่ได้จากความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (ODA) และ Bilateral funding

4.1.3 Technological additionality การดำเนินกิจกรรมต่างๆของโครงการ CDM จะต้องมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

4.2 การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยโครงการที่เสนอเพื่อพิจารณาจะต้องมีการวิเคราะห์ผลได้ผลเสีย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

4.3 การวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผู้เสนอโครงการจะต้องทำการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ อันเกิดจากการดำเนินโครงการทั้งก่อนและหลังการดำเนินโครงการ นอกจากนี้กระบวนการในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะต้องดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายและมีความโปร่งใส

คำสำคัญ : CDM, กลไกการพัฒนาที่สะอาด, ยุทธศาสตร์ CDM